

РИНОК ПЕРЕСТРАХУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Розглянуто теоретичні підходи до трактування дефініції “ринок перестрахування” та визначено його місце у системі страхових відносин. З’ясовано сутність перестраховального ринку в контексті його комплексного вивчення і врахування усіх основних аспектів. Досліджено інституціональне середовище та функціональне призначення ринку перестрахування.

Ключові слова: перестрахування, ринок перестрахування, страховий ринок, інституціональне середовище, перестраховальна діяльність, перестраховики.

Постановка проблеми. За роки незалежності України у страховому секторі відбулися кардинальні зміни, особливо відчутні у сфері функціонування страхового ринку. Ще відносно недавно постало питання про його формування як важливого фактора ринкових трансформацій, обговорювались організаційно-правові засади становлення та розвитку, дискутувались питання функціонального призначення. А вже в умовах сьогодення маємо справу не з одним когерентним явищем – конкуренцією на страховому ринку та укрупненням капіталу страхових компаній, а взагалі – з модифікацією страхового ринку під впливом інституціональних перетворень та зародженням ринку перестрахування.

Трансформація парадигми соціально-економічного розвитку України вимагає створення цілісної інституціональної системи, здатної забезпечити перетворення страхування і перестрахування як інфраструктурних інструментів у вагомій інституціональній сегменті національної економіки. Новою формою організації економічних відносин у страховому секторі економіки нашої країни та новим для вітчизняної економічної науки поняттям є ринок перестрахування, теоретико-методологічні засади формування і функціонування якого потребують дослідження. У даному контексті особливої актуальності набувають питання щодо трактування дефініції “ринок перестрахування”, визначення місця ринку перестрахування у страховому секторі країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці ринку перестраховання науковий потенціал вітчизняної та зарубіжної фінансової думки дотепер не приділяє достатньої уваги. Окремим аспектам перестраховальної діяльності присвячено праці В.Д. Базилевича, О.В. Козьменко, І.Ю. Постнікової, К.Є. Турбіної, Н.В. Ткаченко, Л.В. Супрун. Однак, не сформований до кінця категоріально-понятійний апарат, зокрема відсутнє тлумачення поняття ринку перестраховання, визначення його організаційної та інституційної структур, не сформульовано його місце в системі страхових відносин.

Метою статті є висвітлення сутності ринку перестраховання з врахуванням різних позицій та підходів, з'ясування його інституціонально-функціонального призначення.

Виклад основного матеріалу. У сучасній економічній літературі практично відсутнє визначення поняття “ринок перестраховання”, що зумовлено, на нашу думку, кількома причинами. По-перше, перестраховання є “молодою” сферою діяльності в Україні, а відтак недослідженою з позиції методології. У зарубіжних працях дослідження з проблем перестраховання переважно мають прикладний характер. По-друге, в основному науковці віддають перевагу трактуванню дефініції “страховий ринок”. Водночас, не приділяють достатньої уваги визначенню ринку перестраховання, розглядаючи його як частину або сегмент страхового ринку. По-третє, окрема плеяда учених дотримується точки зору, за якої перестраховальні відносини формуються на страховому ринку, і не визнає існування ринку перестраховання у страховому секторі економіки. Вищезазначене дозволяє стверджувати про необхідність ґрунтовного та багатовекторного теоретико-аналітичного вивчення ринку перестраховання.

Окрема плеяда науковців фокусує свою увагу на визначенні страхового ринку без будь-якого виокремлення перестраховальних відносин на ньому, досліджуючи перестраховальні послуги у контексті страхових і фінансових послуг. Відповідно, на їх думку страховий ринок доцільно розглядати як: систему економічних відносин, що виникають з приводу купівлі-продажу

страхової послуги [1, 18; 2, 685-686]; сферу економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист [3, 154; 4, 56]; систему фінансово-економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страхова послуга, формується попит і пропозиція на неї [5, 37]; сукупність інститутів і механізмів зі створення, купівлі-продажу і споживання страхових послуг [6, 39].

Як окремі послуги на страховому ринку, досліджує страхування і перестраховування О.В. Козьменко, трактуючи страховий ринок як “систему економіко-правових відносин між покупцями (споживачами і вигодонабувачами), продавцями послуг із страхування і перестраховування та їхніми посередниками, у результаті яких здійснюється мобілізація, розподіл і перерозподіл грошових коштів” [7, 87]. Автор наголошує на результатах страхових і перестраховувальних відносин, при цьому не вказує їх мети.

У системі економічних відносин страхового ринку розглядають перестраховувальну діяльність автори фінансового словника А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко, вважаючи страховий ринок системою економічних відносин, які складають сферу діяльності страховиків і перестраховиків... щодо надання страхових послуг страхувальникам [8, 414]. Аналогічний підхід застосовує польський науковець А. Банасіцький, трактуючи страховий ринок як загальну кількість страхових і перестрахових компаній, що функціонують на певній території [9, 51]. В.Д. Базилевич зазначає, що “особливою формою діяльності на страховому ринку є операції перестраховування, проведення яких входить до компетенції перестрахових компаній” [10, 617]. Таким чином, сферою діяльності перестраховиків, як і страховиків, є страховий ринок. При цьому перестраховувальні відносини є додатковими відносинами у процесі забезпечення страхового захисту.

Виокремлює перестраховувальні послуги на страховому ринку В.М. Фурман, стверджуючи про формування попиту, пропозиції та ціни на них. На його думку, страховий ринок - це “система стійких економічних відносин між покупцями (споживачами, вигодонабувачами), посередниками і продавцями, пов'язаних з формуванням попиту, пропозиції та ціни на прямий страховий захист і перестраховування, що матеріалізуються в страхових,

перестраховальних і супутніх послугах у даній країні, групі країн чи міжнародному масштабі” [11, 122]. При цьому, попит, пропозиція та ціна на перестраховальні послуги - основні елементи ринку, що дає підстави стверджувати про формування ринку перестраховання як складової страхового ринку.

Водночас Н.В. Ткаченко зауважує, що “говорити про формування попиту, пропозиції та ціни на перестраховання не доречно, оскільки воно є вторинним відносно страхування і перестрахові відносини є додатковими економічними відносинами, як і безліч інших, що можуть виникати в процесі функціонування страхової системи” [12, 31]. Відтак, автор визначає місце перестраховання як економічних відносин у страховій системі, акцентуючи увагу на їх вторинному, похідному від страхування, характері. Відповідно у графічній моделі страхової системи, наведеній Н.В. Ткаченко, перестраховальні операції та ринок перестраховання не зображені.

Я.П. Шумелда, трактуючи дефініцію “страховий ринок” як економічні відносини в межах певної території, в процесі котрих формуються попит, пропозиція і ціна на страхові продукти, укладаються договори страхування та виконуються зобов’язання згідно них, виокремлює три складові або сегменти страхового ринку: ринок страхування життя, ринок загального страхування і ринок перестраховання [13, 61]. Аналогічним є склад страхового ринку в дослідженнях Н.В. Ткаченко, яка за його внутрішньою будовою виділяє перестраховальний ринок [14, 65]. Однак, якщо об’єктами на ринку страхування життя і ринку загального страхування є страхові послуги, укладаються договори страхування, то на ринку перестраховання формується попит і пропозиція на специфічні перестраховальні послуги, організовуються перестраховальні договірні відносини, яким притаманні певні особливості.

Заради справедливості зазначимо, що перестраховання зароджується в умовах інституціональних змін на страховому ринку, як потреба у захисті ринку страхування від непередбачуваних ситуацій, а тому етимологія і походження перестраховального ринку тісно пов’язані із ринком страхування. При цьому перші перестраховальні операції здійснювалися на страховому ринку, і тільки в

сучасних умовах розвитку страхової системи можна стверджувати про становлення ринку перестраховування. І як зазначає І.Ю. Постнікова, “перестраховальні операції здійснюються не на ринку прямого страхування, а на спеціалізованому ринку перестраховування. Перестраховик пропонує цеденту не просто гроші чи фінансову ємність, сформовану за рахунок залучених коштів, а частину власного капіталу. Тільки він слугує основою перестраховальних відносин” [15, 33]. Зважаючи на спільну природу страхового ринку та ринку перестраховування, цілком логічним є застосування наукового інструментарію дослідження страхового ринку для побудови теорії ринку перестраховування. Однак, для страхового і перестраховального ринків характерні певні особливості, які дозволяють розглядати їх, як окремі, проте взаємозалежні та взаємодоповнюючі складові страхової системи.

На нашу думку, особливості ринку перестраховування пояснюються специфікою перестраховальної діяльності, оскільки саме вона формує ринкове середовище, яке він уособлює у собі. Отже, основою розкриття сутності ринку перестраховування та його відмінностей від страхового ринку є дослідження фінансово-економічних відносин між учасниками перестраховального процесу. Доцільно відмітити спільну економічну природу страхування і перестраховування та з'ясувати при цьому особливості, які для них характерні. Зокрема, перестраховуванню властиві такі основні відмінності: вторинний грошовий перерозподіл, наявність перестраховального ризику, наявність специфічного страхового інтересу. На нашу думку, принциповими моментами перестраховальної діяльності є її організаційно-правова природа, яка характеризується особливим предметом перестраховальних відносин, що не співпадає із предметом страхування, та суб'єктами перестраховування, до складу яких входять тільки юридичні особи. І як стверджує Л.В. Супрун, “перестрахова діяльність - особливий вид господарської діяльності, оскільки її предметом є надання специфічних послуг (перестрахових), що здійснюються за плату, постійно і на професійній основі” [16, 102]. Ми поділяємо думку автора, і вважаємо, що структуроутворюючим елементом перестраховальних відносин, а відповідно і ринку перестраховування, є специфічна перестраховальна послуга,

яка визначає особливості предмету перестраховування - захист майнових інтересів страховика щодо виконання ним страхових зобов'язань за договором страхування з метою збалансування портфеля страхових ризиків, забезпечення рентабельності страхових операцій та фінансової стійкості. При цьому, саме на ринку перестраховування формується попит на перестраховальну послугу, оскільки існує об'єктивна потреба у перестраховальному захисті, яка у практичній площині реалізується як перестраховальний інтерес.

Однак, О.О. Гаманкова, визначаючи страховий ринок, зауважує як на відносинах між страховиками (перестраховиками) та страхувальниками (перестраховальниками) щодо надання (набуття) страхового (перестраховального) захисту, так і на відносинах, що виникають на фінансовому ринку з приводу формування та управління страховими капіталами з метою гарантування такого захисту [17, 101]. Науковець розглядає страховий ринок як складову фінансового ринку, де страхові (перестраховальні) компанії розміщують свої капітали і використовують певні фінансові інструменти, та частину ринку фінансових послуг, оскільки страховики (перестраховики) виступають фінансовими посередниками, залучаючи кошти страхувальників (перестраховальників) та продаючи їм страхові (перестраховальні) послуги. та ринку фінансових послуг. Відтак, трактування страхового (перестраховального) ринку виходить за межі процесу надання страхового (перестраховального) захисту та передбачає додаткову фінансову складову забезпечення цього процесу.

Аналогічний підхід до визначення поняття “ринок перестраховування” застосовує І.Ю. Постнікова, трактуючи його як форму організації економічних відносин з формування і розподілу перестраховального капіталу з метою забезпечення страхового захисту суспільства або сферу відносин, де об'єктом купівлі-продажу є перестраховальний захист, формується попит і пропозиція на нього [15, 45]. Автор вбачає мету економічних перестраховальних відносин у забезпеченні страхового захисту суспільства, а тому розглядає ринок перестраховування у складі страхового ринку. При цьому, справедливо пояснює існування ринку перестраховування потребою у перестраховальному захисті та не

залишає поза увагою фінансове забезпечення виконання перестраховиками зобов'язань з надання такого захисту, що є невід'ємним елементом функціонування ринку. Проте, на нашу думку, коректніше говорити про об'єкт купівлі продажу як оформлену послугу з надання перестраховального захисту. Потреба у перестраховальному захисті є лише об'єктивно необхідною умовою існування такої послуги. На відміну від попередніх тлумачень ринку перестраховання, науковець не зосереджується на суб'єктивному його складі, а тому не в повній мірі розкриває специфіку ринку перестраховання.

Водночас, О.М. Теребус трактує ринок перестраховання з двох позицій: як форму взаємозв'язку між учасниками страхового ринку: страхувальниками-цедентами і перестраховиками-цесіонаріями (ретроцесіонаріями) з приводу передачі ризиків у перестраховання та як економічний простір, у якому взаємодіють страховики з метою забезпечення своєї фінансової надійності [18, 425-426]. У поданих визначеннях автор зосереджує свою увагу на учасниках страхового ринку, конкретизує мету перестраховальної діяльності, розглядаючи ринок перестраховання як складову страхового ринку. Однак, перестраховальники-цеденти і перестраховики-цесіонарії є водночас безпосередніми суб'єктами та інституціями ринку перестраховання. А окрім страховиків на перестраховальному ринку можуть функціонувати і професійні перестраховальні компанії, при цьому метою перестраховальних відносин на ринку є не тільки забезпечення фінансової надійності страховика, а й підвищення рентабельності його страхових операцій і збалансування страхового портфеля.

Однією із визначальних характеристик перестраховального ринку є його структура, тобто співвідношення між різними інституціями, суб'єктами (перестраховальниками, перестраховиками, перестраховальними брокерами) і об'єктами (перестраховальними послугами, видами, технологіями перестраховання) ринку перестраховання, які виникають і відтворюються у контексті перестраховальних відносин. Залежно від критерію дослідження середовища ринку перестраховання, на нашу думку, доцільним є дослідження його інституціональної та організаційної структур.

Ми не погоджуємося з окремими науковцями (А.О. Таркуцямом, О.Ф. Філонюком, О.М. Залетовим) [19, 17; 20, 11], у яких в основу інституціональної структури ринку покладено форму власності. Безумовно, інститут власності є одним з основних ринкових інститутів будь-якого економічного середовища, однак не єдиний, оскільки функціонує у сукупності з іншими державними і недержавними інститутами. Відтак, інститут власності самотійно не може визначати інституціональне середовище ринку перестрахування. На нашу думку, *інституціональне середовище перестраховального ринку* - це сукупність правил і норм (політичних, юридичних, економічних, організаційних), що створюють умови для функціонування ринку і формують основу трансформаційних перетворень у сфері перестрахування. При цьому *інституційним забезпеченням ринку перестрахування* є державні і недержавні інституції, які забезпечують наявність формальних і неформальних умов, необхідних для проведення перестраховальних операцій на ринку. На основі зазначеного вище та наведеного визначення інституційної структури страхового ринку у О.В. Козьменко [7, 85], сформулюємо поняття "*інституціональна структура ринку перестрахування*" як організаційно-економічні та нормативно-правові норми, що є фундаментальною передумовою для надання перестраховальних послуг на основі укладання договорів перестрахування (інституціональне середовище), та сукупність інституційних організацій, що здійснюють перестраховальну діяльність або її обслуговують чи регулюють (організаційна структура та інфраструктура). Інституціональну структуру ринку перестрахування проілюстровано на рис. 1.

Організаційно-економічні правила та нормативно-правові норми інституціонального середовища ринку перестрахування визначають такі умови функціонування його інституцій, в рамках яких учасники перестраховальних відносин здійснюють організацію перестраховального процесу, приймають рішення щодо форм, методів та видів перестрахування, збалансовують свої інтереси і укладають інституційні угоди (договори перестрахування).

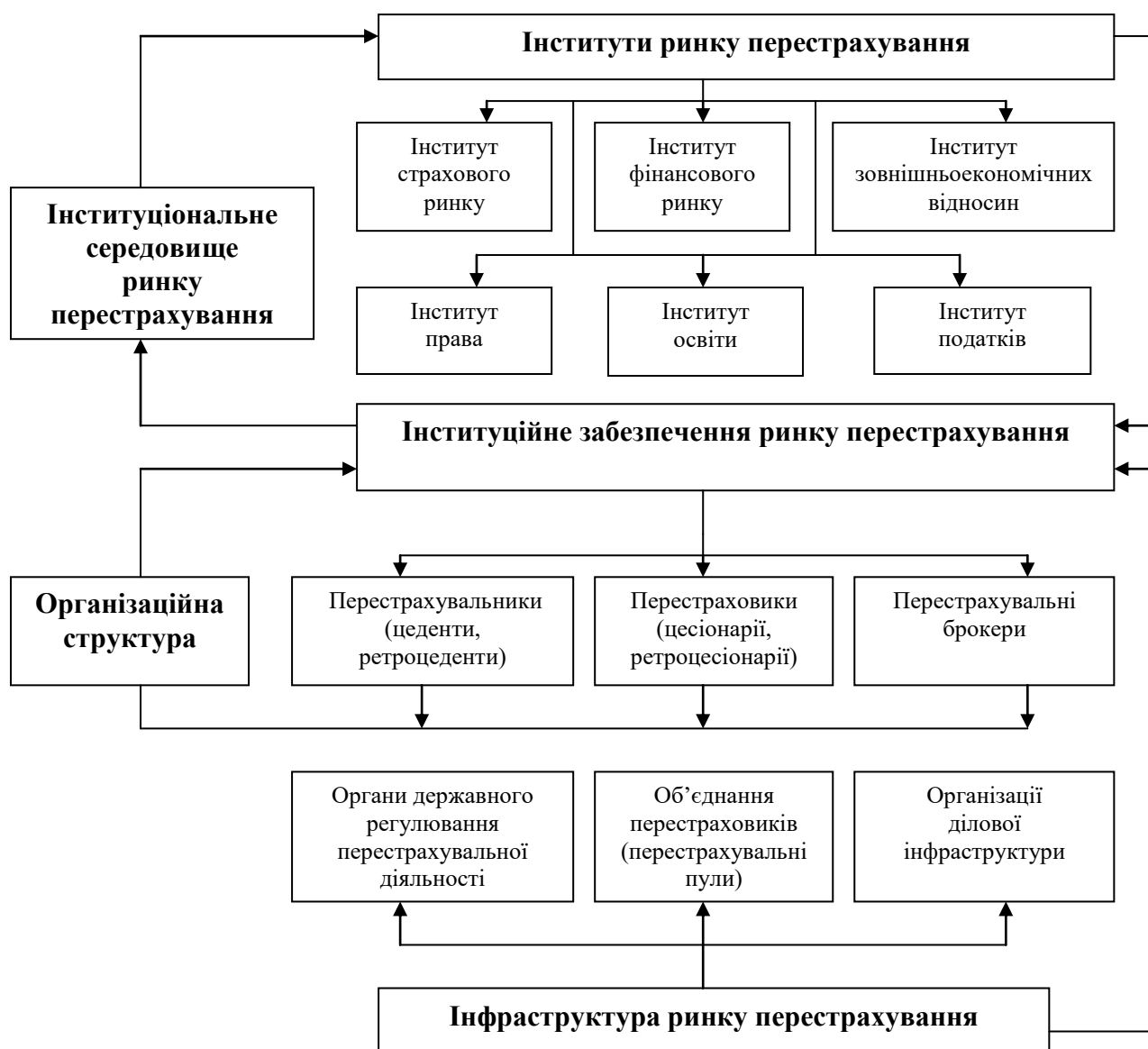

Рис. 1. Інституціональна будова ринку перестраховання (розроблено автором)

В економічній літературі з питань страхової і перестраховальної діяльності немає єдиного підходу до з'ясування будови, структури та інфраструктури страхового (перестраховального) ринку. Так, М.М. Александрова визначає внутрішню будову страхового ринку, що представлена суб'єктами ринку та страховими продуктами, уповноваженим органом державного нагляду за страховою діяльністю, елементами інфраструктури (страхові і нестрахові посередники), та зовнішнє оточення, що охоплює ланки фінансової системи держави та сферу міжнародних фінансів [21, 101]. Водночас В.Д. Базилевич під організаційною структурою ринку розглядає його

структурування за суб'єктами, що займаються страховою, посередницькою, наглядовою та іншою діяльністю на страховому ринку, тоді як інститути, що здійснюють обслуговування страхових операцій, відносить до інфраструктури страхового ринку [10, 617]. Однак, не зрозумілою є позиція автора щодо належності страхових посередників до інфраструктури страхового ринку, оскільки вони є безпосередніми його суб'єктами. Інший підхід до структуризації страхового ринку застосовують Я.П. Шумелда, Н.В. Ткаченко, які основних учасників страхового ринку (страховиків, страхувальників і страхових посередників) відносять до структури ринку, а інших його учасників – до інфраструктури ринку [12, 443; 13, 65]. Зазначимо, що у Великому тлумачному словнику наведено такі визначення структури ринку (як основних характерних рис ринку, до яких входять: кількість і розміри представлених на ринку фірм; міра, до якої товари різних фірм схожі між собою; легкість входження і виходу з конкретного ринку; доступність ринкової інформації) та інфраструктури ринку (як банки, біржі, а також підприємства, що обслуговують ринок) [22, 504; 22, 1405]. Враховуючи зазначене вище та поділяючи позицію авторів другого підходу охарактеризуємо структуру та інфраструктуру ринку перестрахування. Сукупність основних інституцій ринку перестрахування, що є безпосередніми учасниками перестраховальних відносин (перестраховальники, перестраховики, перестраховальні брокери), формує його організаційну структуру, тоді як інші інституції, які займаються обслуговуванням і регулюванням перестраховальної діяльності (органи державного нагляду і контролю за перестраховальною діяльністю, обслуговуючі (сервісні організації), добровільні об'єднання перестраховиків (перестраховальні пули), організації з підготовки кадрів, інформаційно-освітні структури), становлять інфраструктуру перестраховального ринку.

Структурування інституціонального середовища ринку перестрахування може здійснюватися за просторовою та функціональною ознаками [23, 94-95]. За просторовою ознакою доцільно виокремити: глобальне інституціональне середовище, де формуються правила і норми функціонування світового ринку перестрахування; макроінституціональне середовище, що визначає

перестраховальні процеси на національному (внутрішньому) ринку (нормативно-правове та інституційно-організаційне забезпечення перестраховальних відносин у країні); мікроінституціональне середовище, що створює умови для діяльності інституційних організацій на ринку перестраховання (система контрактних відносин, форми організацій і функціонування інституцій, рейтингові агентства, структура управління, посадові обов'язки). Відповідно кожне середовище може бути представлене власною системою інститутів, зокрема: інститутом права, що регламентує правові взаємовідносини між учасниками ринку перестраховання; інститутом страхового ринку, який визначає правила взаємодії між інституційними організаціями страхового і перестраховального ринків в процесі купівлі продажу перестраховальних послуг; інститутом фінансового ринку, що встановлює умови взаємовідносин агентів з приводу управління перестраховальним капіталом; інститутом податків, який характеризує відносини між інституціями ринку перестраховання і державою з приводу справляння податків і зборів; інститутом освіти, який створює умови для підготовки і перепідготовки кадрового забезпечення ринку (кафедри страхування ВНЗ, школи страхового бізнесу); інститутом зовнішньоекономічних відносин, що регламентує відносини, які виникають у інституційних організацій перестраховального ринку із світовим ринком перестраховання.

Функціональна структура інституціонального середовища визначається функціями, які виконує ринок перестраховання. Зазначимо, що перестраховальний ринок реалізує функції, які перетинаються із функціями перестраховання та страхового ринку, конкретизують їх та доповнюють. При цьому в економічній літературі функції ринку перестраховання практично не розглядаються. Відтак, на нашу думку, основними функціями ринку перестраховання є: захисна, сутність якої полягає у забезпеченні захисту інтересів учасників страхового ринку; фінансова - у формуванні перестраховального капіталу у вигляді резервів перестраховика та їх використання у процесі надання перестраховального захисту; формування

додаткової андеррайтерської ємності на ринку страхування шляхом передачі частини страхового ризику у перестраховання; інвестиційна - у формуванні додаткових інвестиційних ресурсів; інтеграційна - у поглибленні інтеграційних зв'язків та взаємопроникненні інституцій національного страхового і перестраховального ринків на міжнародний ринок перестраховання. Саме інституційне забезпечення тісно пов'язане з реалізацією функцій ринку перестраховання.

Отже, враховуючи специфіку перестраховальної діяльності, особливості суб'єктів та об'єкту ринку перестраховання, з впевненістю можна стверджувати про формування ринку перестраховання. Водночас, виступаючи складовою страхового сектора економіки та перебуваючи у тісному взаємозв'язку із страховим ринком, ринок перестраховання, як достатньо специфічне утворення, за своїм економічним змістом доцільно розглядати у системі економічних відносин страхового ринку. Ринок перестраховання як складова страхового ринку представляє собою одночасно економічні відносини між страховиком (перестраховальником) і перестраховиком, що виникають з приводу купівлі-продажу перестраховальної послуги, та відносини щодо формування і розподілу перестраховального капіталу (перестраховальних премій, резервів перестраховика) з метою забезпечення страхового (перестраховального) захисту.

Висновки. Підбиваючи підсумки проведеного у цьому розділі дослідженні, зазначимо, що ринок перестраховання є багатогранним поняттям, а відтак, на нашу думку, його сутність розкривається у комплексному вивченні і врахуванні усіх основних аспектів. Відповідно поняття “ринку перестраховання” доцільно трактувати з:

- *макроекономічної* точки зору, як складову страхового ринку з більшістю притаманних йому характеристик, функцій і принципів;
- *фінансової* точки зору - сукупність економічних відносин, які виникають між учасниками перестраховання щодо формування і розподілу перестраховального капіталу з метою забезпечення перестраховального захисту;

- *маркетингової* позиції - сферу страхових послуг або економічне середовище, де об'єктом купівлі-продажу є перестраховальна послуга, формується попит і пропозиція на неї;
- *інституціональної* точки зору - сукупність інститутів, що визначають і регламентують правила та умови взаємовідносин учасників перестраховальних процесів;
- *інституційно-організаційної* точки зору - економічний простір, у якому взаємодіють інституційні організації та здійснюють перестраховальну діяльність або її обслуговують чи регулюють.

Таким чином, різнобічність визначень ринку перестраховання підтверджує динамічність і багатогранність такого економічного явища, а диференціація і протилежність його значень певною мірою є джерелом подальшого розвитку як науки про перестраховання зокрема, так і страхового сектора економіки загалом. Водночас, перестраховальний ринок як нова форма організації економічних відносин у страховій системі Україні потребує подальшого дослідження у частині вивчення механізму його функціонування і методів державного регулювання.

Література

1. Турбина К.Е.. Тенденции развития мирового рынка страхования / К.Е. Турбина. – М.: Анкил, 2000. – 320 с.
2. Юлдашев Р.Т. Страховой бизнес: Слов.-справ. / Р.Т. Юлдашев. – М.: АНКІЛ, 2005. – 803 с.
3. Никулина Н.Н. Страхование. Теория и практика: учебное пособие / Н.Н. Никулина, С.В. Березина. - 2-ое изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 511 с.
4. Страхование: Учебник / Под ред. В.В. Шахова, Ю.Т. Ахвледиани. - 2-ое изд., перераб. и доп. . - М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 511 с.
5. Страхування: теорія і практика: Навчально-методичний посібник / Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. та ін.; за заг. ред. проф. Внукової Н.М. - Харків: Бурун Книга, 2004. – 376 с.
6. Козьменко О.В. Страхування і страховий ринок: термінологія, законодавство і динаміка розвитку. Монографія / О.В. Козьменко. - Суми: Ділові перспективи, 2006. – 68 с.
7. Козьменко О.В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку [Текст]: монографія / О.В. Козьменко. - Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 350 с.

8. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. - 3-тє вид, випр. та доп. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 587 с.
9. Banasiciski A. Ubezpieczenia gospodarcze / A. Banasiciski. - Warszawa: Poltext, 1993. – 241 s.
10. Базилевич В.Д. Страхування: підруч. / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
11. Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: моногр. / В.М. Фурман.– К.: КНЕУ, 2005. – 334 с.
12. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика [Текст]: монографія / Н.В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Черкаси: "Черкаський ЦНТЕГ", 2009. – 570 с.
13. Шумелда Я.П. Страхування: навч. посіб. Видання друге, розширене / Я.П. Шумелда. – К.: Міжнародна агенція "БІЗОН", 2007. – 384 с.
14. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник / Н.В. Ткаченко. - К.: Ліра-К, 2007. – 376 с.
15. Постникова И.Ю. Теория перестрахования: моногр. / И.Ю. Постникова. – М.: ОАО "Московская типография "Транспечать", 2009. – 144 с.
16. Супрун Л.В. Поняття перестраховальної діяльності та перестрахової компанії / Л.В. Супрун // Наукові записки. Том 53. Юридичні науки, 2006. – С.101-104.
17. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: моногр. / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
18. Тербус О.М. Перестраховальний ринок та проблеми його розвитку в Україні / О.М. Тербус. - Фінансова система України. Збірник наукових праць. - Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2009. - Випуск 12. - С.425-430.
19. Таркуцяк А.О. Страхіві послуги: Навч. посібник / А.О. Таркуцяк. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 584 с.
20. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины: стратегия развития: монография / А.Ф. Филонюк, А.Н. Залетов. – К.: Международная агенция «БИЗОН» , 2008. – 448 с.
21. Александрова М.М. Страхування: навчально-методичний посібник / М.М. Александрова. - К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
22. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2009. – 1736 с.
23. Коваленко Ю.М. Сутність інституційного середовища фінансового сектора економіки / Ю.М. Коваленко. - Економічний вісник Донбасу. - 2011. - №1(23). - С.92-97.

РЫНОК ПЕРЕСТРАХОВАНИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ НАЗНАЧЕНИЕ

Рассмотрены теоретические подходы к трактовке дефиниции "рынок перестрахования" и определено его место в системе страховых отношений. Определена сущность перестраховочного рынка в контексте его комплексного изучения и учета всех основных аспектов. Исследована институциональная среда и функциональное назначение рынка перестрахования.

Ключевые слова: перестрахование, рынок перестрахования, страховой рынок, институциональная среда, перестраховочная деятельность, перестраховщики.

Постановка проблемы. За годы независимости Украины в страховом секторе произошли кардинальные изменения, особенно ощутимые в сфере функционирования страхового рынка. Еще относительно недавно возник вопрос о его формировании как важного фактора рыночных трансформаций, обсуждались организационно-правовые основы становления и развития, дискутировались вопросы функционального назначения. А уже в сегодняшних условиях имеем дело не с одним когерентным явлением - конкуренцией на страховом рынке и укрупнением капитала страховых компаний, а вообще - с модификацией страхового рынка под влиянием институциональных преобразований и зарождением рынка перестрахования.

Трансформация парадигмы социально-экономического развития Украины требует создания целостной институциональной системы, способной обеспечить превращение страхования и перестрахования как инфраструктурных инструментов в весомые институциональные сегменты национальной экономики. Новой формой организации экономических отношений в страховом секторе экономики страны и новым для отечественной экономической науки понятием является рынок перестрахования, теоретико-методологические основы формирования и функционирования которого требуют исследования. В данном контексте особую актуальность приобретают

вопросы относительно трактовки дефиниции "рынок перестрахования", определения рынка перестрахования в страховом секторе страны.

Анализ исследований и публикаций. Проблематике рынка перестрахования научный потенциал отечественной и зарубежной финансовой мысли до сих пор не уделяет достаточного внимания. Отдельным аспектам перестраховочной деятельности посвящены работы В.Д. Базилевича, О.В. Козьменко, И.Ю. Постников, К.Е. Турбиной, Н.В. Ткаченко, Л.В. Супрун. Однако, не сформирован до конца категориально-понятийный аппарат, в частности отсутствует толкование понятия рынка перестрахования, определение его организационной и институциональной структур, не сформулировано его место в системе страховых отношений.

Целью статьи является отображение сущности рынка перестрахования с учетом различных позиций и подходов, определение его институционально-функционального назначения.

Изложение основного материала. В современной экономической литературе практически отсутствует определение понятия "рынок перестрахования", что обусловлено, по нашему мнению, несколькими причинами. Во-первых, перестрахование является "молодой" областью деятельности в Украине, поэтому неисследованной с позиции методологии. В зарубежных работах исследования по проблемам перестрахования в основном имеют прикладной характер. Во-вторых, в основном ученые предпочитают трактовку дефиниции "страховой рынок". Одновременно, не уделяют достаточного внимания определению рынка перестрахования, рассматривая его как часть или сегмент страхового рынка. В-третьих, отдельная плеяда ученых придерживается точки зрения, по которой перестраховочные отношения формируются на страховом рынке, и не признает существования рынка перестрахования в страховом секторе экономики. Вышеупомянутое позволяет утверждать о необходимости основательного и многовекторного теоретико-аналитического изучения рынка перестрахования.

Отдельная плеяда ученых фокусирует свое внимание на определении страхового рынка без выделения перестраховочных отношений на нем,

исследуя перестраховочные услуги в контексте страховых и финансовых услуг. Соответственно, по их мнению, страховой рынок целесообразно рассматривать как: систему экономических отношений, возникающих по поводу купли-продажи страховой услуги [18, 18, 22, 685-686]; сферу экономических отношений, где объектом купли-продажи является страховая защита [9, 154; 11, 56]; систему финансово-экономических отношений, где объектом купли-продажи является страховая услуга, формируется спрос и предложение на нее [12, 37]; совокупность институтов и механизмов по созданию, купли-продажи и потребления страховых услуг [7, 39].

Как отдельные услуги на страховом рынке, исследует страхования и перестрахования О.В. Козьменко, трактуя страховой рынок как "систему экономико-правовых отношений между покупателями (потребителями и выгодоприобретателями), продавцами услуг по страхованию и перестрахованию и их посредниками, в результате которых осуществляется мобилизация, распределение и перераспределение денежных средств" [8, 87]. Автор отмечает результаты страховых и перестраховочных отношений, но при этом не указывает их цели.

В системе экономических отношений страхового рынка рассматривают перестраховочную деятельность авторы финансового словаря А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко, считая страховой рынок системой экономических отношений, которые составляют сферу деятельности страховщиков и перестраховщиков ... о предоставлении страховых услуг страхователям [5, 414]. Аналогичный подход применяет польский ученый А. Банасицкий, трактуя страховой рынок как общее количество страховых и перестраховочных компаний, функционирующих на определенной территории [23, 51]. В.Д. Базилевич отмечает, что "особой формой деятельности на страховом рынке являются операции перестрахования, проведение которых входит в компетенцию перестраховочных компаний" [2, 617]. Таким образом, сферой деятельности перестраховщиков, как и страховщиков, является страховой рынок. При этом перестраховочные отношения являются дополнительными отношениями в процессе обеспечения страховой защиты.

Выделяет перестраховочные услуги на страховом рынке В.М. Фурман, утверждая о формировании спроса, предложения и цены на них. По его мнению, страховой рынок – это "система устойчивых экономических отношений между покупателями (потребителями, выгодоприобретателями), посредниками и продавцами, связанных с формированием спроса, предложения и цены на прямой страховую защиту и перестрахования, что материализуются в страховых, перестраховочных и сопутствующих услугах в данной стране, группе стран или международном масштабе" [20, 122]. При этом, спрос, предложение и цена на перестраховочные услуги - основные элементы рынка, что позволяет утверждать о формировании рынка перестрахования как составной страховой рынок.

Н.В. Ткаченко отмечает, что "говорить о формировании спроса, предложения и стоимость перестрахования не уместно, поскольку оно является вторичным относительно страхования и перестраховочные отношения являются дополнительными экономическими отношениями, как и множество других, возникающих в процессе функционирования страховой системы" [16, 31]. Следовательно, автор определяет место перестрахования как экономических отношений в страховой системе, акцентируя внимание на их вторичном, производном от страхования, характере. Соответственно в графической модели страховой системы, приведенной Н.В. Ткаченко, перестраховочные операции и рынок перестрахования не изображены.

Я.П. Шумелда, трактуя дефиницию "страховой рынок" как экономические отношения в пределах определенной территории, в процессе которых формируются спрос, предложение и цена на страховые продукты, заключаются договоры страхования и выполняются обязательства по ним, выделяет три составляющие или сегменты страхового рынка: рынок страхования жизни, рынок общего страхования и рынок перестрахования [21, 61]. Аналогичным является состав страхового рынка в исследованиях Н.В. Ткаченко, которая по его внутреннему строению выделяет перестраховочный рынок [17, 65]. Однако, если объектами на рынке страхования жизни и рынка общего страхования являются страховые услуги, заключаются договоры

страхования, то на рынке перестрахования формируется спрос и предложение на специфические перестраховочные услуги, организуются перестраховочные договорные отношения, которым присущи определенные особенности.

Справедливости ради отметим, что перестрахование зарождается в условиях институциональных изменений на страховом рынке, как потребность в защите рынка страхования от непредвиденных ситуаций, а потому этимология и происхождение перестраховочного рынка тесно связаны с рынком страхования. При этом первые перестраховочные операции осуществлялись на страховом рынке, и только в современных условиях развития страховой системы можно утверждать о становлении рынка перестрахования. И как отмечает И.Ю. Постникова, "перестраховочные операции осуществляются не на рынке прямого страхования, а на специализированном рынке перестрахования. Перестраховщик предлагает cedentu не просто деньги или финансовую емкость, сформированную за счет привлеченных средств, а часть собственного капитала. Только он служит основой перестраховочных отношений" [10, 33]. Учитывая общую природу страхового рынка и рынка перестрахования, вполне логичным является применение научного инструментария исследования страхового рынка для построения теории рынка перестрахования. Однако, для страхового и перестраховочного рынков характерны определенные особенности, которые позволяют рассматривать их как отдельные, но взаимосвязанные и взаимодополняющие составляющие страховой системы.

По нашему мнению, особенности рынка перестрахования объясняются спецификой перестраховочной деятельности, поскольку именно она формирует рыночную среду, которую он олицетворяет в себе. Итак, основой раскрытия сущности рынка перестрахования и его отличий от страхового рынка является исследование финансово-экономических отношений между участниками перестраховочного процесса. Целесообразно отметить общую экономическую природу страхования и перестрахования и выяснить при этом особенности, которые для них характерны. В частности, перестрахованию свойственны следующие основные отличия: вторичное денежное перераспределение,

наличие перестраховочной риска, наличие специфического страхового интереса. По нашему мнению, принципиальными моментами перестраховочной деятельности является ее организационно-правовая природа, которая характеризуется особым предметом перестраховочных отношений, не совпадает с предметом страхования, и субъектами перестрахования, в состав которых входят только юридические лица. И как утверждает Л.В. Супрун, "перестраховочная деятельность – особый вид хозяйственной деятельности, поскольку ее предметом является оказание специфических услуг (перестраховочных), осуществляемых за плату, постоянно и на профессиональной основе" [13, 102]. Мы разделяем мнение автора, и считаем, что структурообразующим элементом перестраховочных отношений, а соответственно и рынка перестрахования, является специфическая перестраховочная услуга, которая определяет особенности предмета перестрахования - защита имущественных интересов страховщика по выполнению им страховых обязательств по договору страхования с целью сбалансирования портфеля страховых рисков, обеспечение рентабельности страховых операций и финансовой устойчивости. При этом, именно на рынке перестрахования формируется спрос на перестраховочную услугу, поскольку существует объективная потребность в перестраховочной защите, которая в практической плоскости реализуется как перестраховочный интерес.

Однако, А.А. Гаманкова, определяя страховой рынок, акцентирует внимание как на отношениях между страховщиками (перестраховщиками) и страхователями (перестраховщиками) о предоставлении (приобретения) страховой (перестраховочной) защиты, так и на отношениях, возникающих на финансовом рынке по поводу формирования и управления страховыми капиталами с целью гарантирования такой защиты [4, 101]. Ученый рассматривает страховой рынок как составляющую финансового рынка, где страховые (перестраховочные) компании размещают свои капиталы и используют определенные финансовые инструменты, и часть рынка финансовых услуг, поскольку страховщики (перестраховщики) выступают финансовыми посредниками, привлекая средства страхователей

(перестраховщиков) и продавая им страховые (перестраховочные) услуги.

Следовательно, трактовка страхового (перестраховочного) рынка выходит за рамки процесса предоставления страховой (перестраховочной) защиты и предусматривает дополнительную финансовую составляющую обеспечения этого процесса.

Аналогичный подход к определению понятия "рынок перестрахования" применяет И.Ю. Постникова, трактуя его как форму организации экономических отношений по формированию и распределению перестраховочного капитала с целью обеспечения страховой защиты общества или сферы отношений, где объектом купли-продажи является перестраховочная защита, формируется спрос и предложение на него [10, 45]. Автор видит цель экономических перестраховочных отношений в обеспечении страховой защиты общества, а потому рассматривает рынок перестрахования в составе страхового рынка. При этом, справедливо объясняет существование рынка перестрахования потребностью в перестраховочной защите и не оставляет без внимания финансовое обеспечение выполнения перестраховщиками обязательств по предоставлению такой защиты, что является неотъемлемым элементом функционирования рынка. Однако, по нашему мнению, более корректно говорить об объекте купли продажи как оформленную услугу по предоставлению перестраховочной защиты. Потребность в перестраховочной защите является лишь объективно необходимым условием существования такой услуги. В отличие от предыдущих толкований рынка перестрахования, ученый не сосредотачивается на субъективном его составе, а потому не в полной мере раскрывает специфику рынка перестрахования.

Вместе с тем, О.Н. Теребус трактует рынок перестрахования с двух позиций: как форму взаимосвязи между участниками страхового рынка: страхователями-цедентами и перестраховщиками-цессионария (ретроцессионариями) по поводу передачи рисков в перестрахование и как экономическое пространство, в котором взаимодействуют страховщики в целях обеспечения своей финансовой надежности [15, 425-426]. В представленных определениях автор сосредотачивает свое внимание на участниках страхового

рынка, конкретизирует цель перестраховочной деятельности, рассматривая рынок перестрахования как составляющую страхового рынка. Однако, перестраховщики-цеденты и перестраховщики-цессионарии являются одновременно непосредственными субъектами и институтами рынка перестрахования. А кроме страховщиков на перестраховочном рынке могут функционировать и профессиональные перестраховочные компании, при этом целью перестраховочных отношений на рынке является не только обеспечение финансовой надежности страховщика, но и повышение рентабельности его страховых операций и сбалансирования страхового портфеля.

Одной из главных характеристик перестраховочного рынка является его структура, т.е. соотношение между различными институтами, субъектами (перестраховщиками, перестраховочными брокерами) и объектами (перестраховочными услугами, видами, технологиями перестрахования) рынка перестрахования, которые возникают и воспроизводятся в контексте перестраховочных отношений. В зависимости от критерия исследования среды рынка перестрахования, по нашему мнению, целесообразным является исследование его институциональной и организационной структур.

Мы не согласны с отдельными учеными (А.А. Таркуцком, А.Ф. Филонюком, А.Н. Залетовым) [14, 17, 19, 11], в которых в основу институциональной структуры рынка положено форму собственности. Безусловно, институт собственности является одним из основных рыночных институтов любой экономической среды, однако не единственный, поскольку функционирует в совокупности с другими государственными и негосударственными институтами. Следовательно, институт собственности самостоятельно не может определить институциональную среду рынка перестрахования. По нашему мнению, институциональная среда перестраховочного рынка – это совокупность правил и норм (политических, юридических, экономических, организационных), создающих условия для функционирования рынка и формируют основу трансформационных преобразований в сфере перестрахования. При этом институциональным обеспечением рынка перестрахования являются государственные и

негосударственные институты, которые обеспечивают наличие формальных и неформальных условий, необходимых для проведения перестраховочных операций на рынке. На основе вышесказанного и приведенного определения институциональной структуры страхового рынка О.В. Козьменко [8, 85], сформулируем понятие “институциональная структура рынка перестрахования” как организационно-экономические и нормативно-правовые нормы, являющиеся фундаментальной предпосылкой для предоставления перестраховочных услуг на основе заключения договоров перестрахования (институциональная среда), и совокупность институциональных организаций, осуществляющих перестраховочную деятельность или ее обслуживание, регулирование (организационная структура и инфраструктура). Институциональную структуру рынка перестрахования проиллюстрировано на рис. 1.

Организационно-экономические правила и нормативно-правовые нормы институциональной среды рынка перестрахования определяют такие условия функционирования его институтов, в рамках которых участники перестраховочных отношений осуществляют организацию перестраховочного процесса, принимают решение относительно форм, методов и видов перестрахования, сбалансируют свои интересы и укладывают институциональные соглашения (договоры перестрахования).

В экономической литературе по вопросам страховой и перестраховочной деятельности нет единого подхода к определению структуры и инфраструктуры страхового (перестраховочного) рынка. Так, М.М. Александрова определяет внутреннюю структуру страхового рынка, которая представлена субъектами рынка и страховыми продуктами, уполномоченным органом государственного надзора за страховой деятельностью, элементами инфраструктуры (страховые и нестраховые посредники), и внешнее окружение, охватывающее звена финансовой системы государства и сферу международных финансов [1, 101]. В.Д. Базилевич под организационной структурой рынка рассматривает его структурирование по субъектам, занимающимся страховой, посреднической, наблюдательной и другой деятельностью на страховом рынке, тогда как

институты, осуществляющие обслуживание страховых операций, относят к инфраструктуре страхового рынка [2, 617].

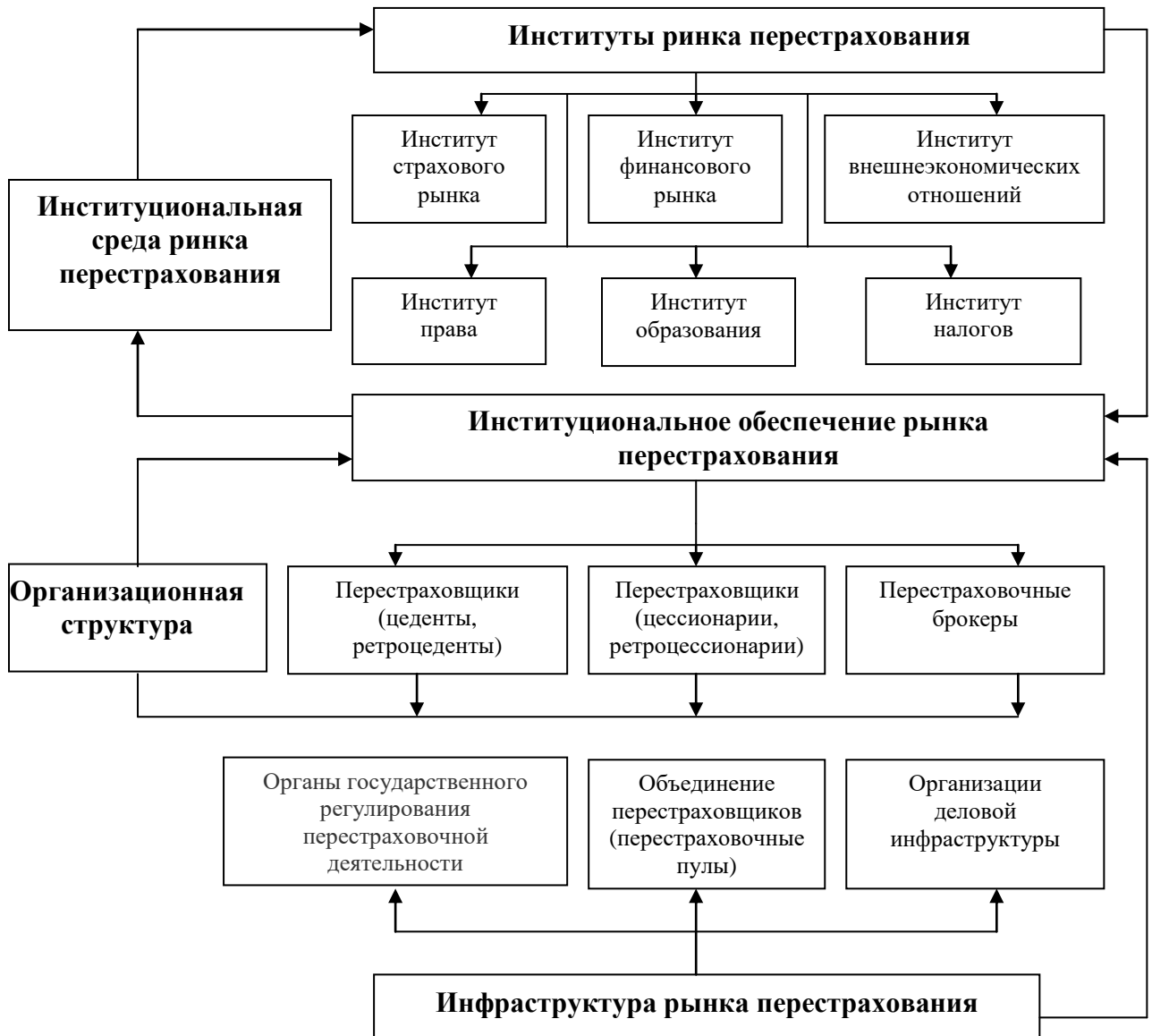

Рис. 1. Институциональная структура рынка перестрахования

Однако, не понятна позиция автора относительно принадлежности страховых посредников к инфраструктуре страхового рынка, поскольку они являются непосредственными его субъектами. Другой подход к структуризации страхового рынка применяют Я.П. Шумелда, Н.В. Ткаченко, которые основных участников страхового рынка (страховщиков, страхователей и страховых посредников) относят к структуре рынка, а других его участников - к инфраструктуре рынка [21, 65; 16, 443]. Отметим, что в Большом толковом словаре приведены следующие определения структуры рынка (как основных

характерных черт рынка, в которые входят: количество и размеры представленных на рынке фирм; мера, к которой товары разных фирм похожи между собой; легкость вхождения и выхода с конкретного рынка; доступность рыночной информации) и инфраструктуры рынка (банки, биржи, а также предприятия, обслуживающие рынок) [3, 504; 3, 1405]. Учитывая вышеизложенное и разделяя позицию авторов второго подхода, охарактеризуем структуру и инфраструктуру рынка перестрахования. Совокупность основных институтов рынка перестрахования, являющиеся непосредственными участниками перестраховочных отношений (перестраховщики, перестраховочные брокеры), формирует его организационную структуру, тогда как другие институты, которые занимаются обслуживанием и регулировкой перестраховочной деятельности (органы государственного надзора и контроля за перестраховочной деятельностью, обслуживающие (сервисные организации), добровольные объединения перестраховщиков (перестраховочные пулы), организации по подготовке кадров, информационно-образовательные структуры), составляют инфраструктуру перестраховочного рынка.

Структурирование институциональной среды рынка перестрахования может осуществляться по пространственной и функциональной признакам [6, 94-95]. По пространственному признаку целесообразно выделить: глобальную институциональную среду, где формируются правила и нормы функционирования мирового рынка перестрахования; макроинституциональную среду, определяющую перестраховочные процессы на национальном (внутреннем) рынке (нормативно-правовое и институционально-организационное обеспечение перестраховочных отношений в стране); микроинституциональную среду, что создает условия для деятельности институциональных организаций на рынке перестрахования (система контрактных отношений, формы организаций и функционирования институтов, рейтинговые агентства, структура управления, должностные обязанности). Соответственно каждая среда может быть представлена собственной системой институтов, в частности: институтом права, регламентирующего правовые взаимоотношения между участниками рынка

перестрахования; институтом страхового рынка, который определяет правила взаимодействия между институциональными организациями страхового и перестраховочного рынков в процессе купли-продажи перестраховочных услуг; институтом финансового рынка, устанавливающим взаимоотношения агентов по поводу управления перестраховочным капиталом; институтом налогов, который характеризует отношения между институтами рынка перестрахования и государством по поводу взимания налогов и сборов; институтом образования, который создает условия для подготовки и переподготовки кадрового обеспечения рынка (кафедры страхования ВУЗов, школы страхового бизнеса); институтом внешнеэкономических отношений, регламентирующий отношения, возникающие в институциональных организаций перестраховочного рынка с мировым рынком перестрахования.

Функциональная структура институциональной среды определяется функциями, которые выполняет рынок перестрахования. Отметим, что перестраховочный рынок реализует функции, которые пересекаются с функциями перестрахования и страхового рынка, конкретизируют их и дополняют. При этом в экономической литературе функции рынка перестрахования практически не рассматриваются. Следовательно, по нашему мнению, основными функциями рынка перестрахования: защитная, сущность которой заключается в обеспечении защиты интересов участников страхового рынка; финансовая – в формировании перестраховочного капитала в виде резервов перестраховщика и их использования в процессе оказания перестраховочной защиты; формирование дополнительной андеррайтерской емкости на рынке страхования путем передачи части страхового риска в перестрахование; инвестиционная - в формировании дополнительных инвестиционных ресурсов; интеграционная - в углублении интеграционных связей и взаимопроникновении институтов национального страхового и перестраховочного рынков на международный рынок перестрахования. Именно институциональное обеспечение тесно связано с реализацией функций рынка перестрахования.

Итак, учитывая специфику перестраховочной деятельности, особенности субъектов и объекта рынка перестрахования, с уверенностью можно утверждать о формировании рынка перестрахования. Вместе с тем, выступая составной частью страхового сектора экономики и находясь в тесной взаимосвязи со страховым рынком, рынок перестрахования, как достаточно специфическое образование, по своему экономическому содержанию целесообразно рассматривать в системе экономических отношений страхового рынка. Рынок перестрахования как составляющая страхового рынка представляет собой одновременно экономические отношения между страховщиком и перестраховщиком, возникающие по поводу купли-продажи перестраховочной услуги, и отношения по формированию и распределению перестраховочного капитала (перестраховочных премий, резервов перестраховщика) с целью обеспечения страховой (перестраховочной) защиты.

Выводы. Подводя итоги проведенного в этом разделе исследования, отметим, что рынок перестрахования является многогранным понятием, а следовательно, по нашему мнению, его сущность раскрывается в комплексном изучении и учете всех основных аспектов. Соответственно понятие "рынок перестрахования" целесообразно рассматривать с:

- *макроэкономической* точки зрения, как составляющую страхового рынка с большинством присущих ему характеристик, функций и принципов;

- *финансовой* точки зрения – совокупность экономических отношений, возникающих между участниками перестрахования по формированию и распределению перестраховочного капитала с целью обеспечения перестраховочной защиты;

- *маркетинговой* позиции – сферу страховых услуг или экономическая среда, где объектом купли-продажи является перестраховочная услуга, формируется спрос и предложение на нее;

- *институциональной* точки зрения – совокупность институтов, определяющих и регламентирующих правила и условия взаимоотношений участников перестраховочных процессов;

- *институционально-организационной* точки зрения – экономическое пространство, в котором взаимодействуют институциональные организации и осуществляют перестраховочную деятельность или ее обслуживают, регулируют.

Таким образом, разносторонность определений рынка перестрахования подтверждает динамичность и многогранность такого экономического явления, а дифференциация и противоположность его значений в определенной степени является источником дальнейшего развития как науки о перестраховании в частности, так и страхового сектора в целом. Вместе с тем, перестраховочный рынок как новая форма организации экономических отношений в страховой системе Украины требует дальнейшего исследования в части изучения механизма его функционирования и методов государственного регулирования.

Литература

1. Александрова М.М. Страхування: навчально-методичний посібник / М.М. Александрова. - К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Базилевич В.Д. Страхування: підруч. / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.
4. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: моногр. / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
5. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. - 3-тє вид, випр. та доп. - К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 587 с.
6. Коваленко Ю.М. Сутність інституційного середовища фінансового сектора економіки / Ю.М. Коваленко. - Економічний вісник Донбасу. - 2011. - №1(23). - С.92-97.
7. Козьменко О.В. Страхування і страховий ринок: термінологія, законодавство і динаміка розвитку. Монографія / О.В. Козьменко. - Суми: Ділові перспективи, 2006. – 68 с.
8. Козьменко О.В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку [Текст]: монографія / О.В. Козьменко. - Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 350 с.
9. Никулина Н.Н. Страхование. Теория и практика: учебное пособие / Н.Н. Никулина, С.В. Березина. - 2-ое изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 511 с.
10. Постникова И.Ю. Теория перестрахования: моногр. / И.Ю. Постникова. – М.: ОАО “Московская типография “Транспечать”, 2009. – 144 с.
11. Страхование: Учебник / Под ред. В.В. Шахова, Ю.Т. Ахвледиани. - 2-ое узд., перераб. и доп. . - М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 511 с.

12. Страхування: теорія і практика: Навчально-методичний посібник / Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. та ін.; за заг. ред. проф. Внукової Н.М. - Харків: Бурун Книга, 2004. – 376 с.
13. Супрун Л.В. Поняття перестраховальної діяльності та перестрахової компанії / Л.В. Супрун // Наукові записки. Том 53. Юридичні науки, 2006. – С.101-104.
14. Таркуцяк А.О. Страхіві послуги: Навч. посібник / А.О. Таркуцяк. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 584 с.
15. Теревус О.М. Перестраховальний ринок та проблеми його розвитку в Україні / О.М. Теревус. - Фінансова система України. Збірник наукових праць. - Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. - Випуск 12. - С.425-430.
16. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика [Текст]: монографія / Н.В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Черкаси: “Черкаський ЦНТЕГ”, 2009. – 570 с.
17. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник / Н.В. Ткаченко. - К.: Ліра-К, 2007. – 376 с.
18. Турбина К.Е.. Тенденции развития мирового рынка страхования / К.Е. Турбина. – М.: Анкил, 2000. – 320 с.
19. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины: стратегия развития: монография / А.Ф. Филонюк, А.Н. Залетов. – К.: Международная агенция «БИЗОН» , 2008. – 448 с.
20. Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: моногр. / В.М. Фурман.– К.: КНЕУ, 2005. – 334 с.
21. Шумелда Я.П. Страхування: навч. посіб. Видання друге, розширене / Я.П. Шумелда. – К.: Міжнародна агенція “БІЗОН”, 2007. – 384 с.
22. Юлдашев Р.Т. Страховой бизнес: Слов.-справ. / Р.Т. Юлдашев. – М.: АНКИЛ, 2005. – 803 с.
23. Banasicski A. Ubezpieczenia gospodarcze / A. Banasicski. - Warszawa: Poltext, 1993. – 241 s.

РИНОК ПЕРЕСТРАХУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ

Розглянуто теоретичні підходи до трактування дефініції “ринок перестрахування” та визначено його місце у системі страхових відносин. З’ясовано сутність перестраховального ринку в контексті його комплексного вивчення і врахування усіх основних аспектів. Досліджено інституціональне середовище та функціональне призначення ринку перестрахування.

Ключові слова: перестрахування, ринок перестрахування, страховий ринок, інституціональне середовище, перестраховальна діяльність, перестраховики.

Ольга КНЕЙСЛЕР

РЫНОК ПЕРЕСТРАХОВАНИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ НАЗНАЧЕНИЕ

Рассмотрены теоретические подходы к трактовке дефиниции "рынок перестрахования" и определено его место в системе страховых отношений. Определена сущность перестраховочного рынка в контексте его комплексного изучения и учета всех основных аспектов. Исследована институциональная среда и функциональное назначение рынка перестрахования.

Ключевые слова: перестрахование, рынок перестрахования, страховой рынок, институциональная среда, перестраховочная деятельность, перестраховщики.

Olga KNEYSLER

REINSURANCE MARKET: THEORETICAL FUNDAMENTALS AND INSTITUTIONAL-FUNCTIONAL PURPOSE

Theoretical approaches of the definition of "reinsurance market" and its place in the system of insurance relations is defined. The essence of reinsurance market in the context of its complex research and consideration of all key aspects is identified.

Institutional environment and functional purpose of reinsurance market is researched.

Key words: reinsurance, reinsurance markets, insurance markets, institutional environment, reinsurance activities, reinsures.

Дані про автора

Кнейслер Ольга Володимирівна

Кандидат економічних наук, доцент

Доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

Тернопільський національний економічний університет

Службова адреса: м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, 46000.

Домашня адреса: м. Тернопіль, вул. Л. Українки, 16, кв. 49, 46000.

Моб. тел. 0974377768.

Данные об авторе

Кнейслер Ольга Владимировна

Кандидат экономических наук, доцент

Доцент кафедры финансов субъектов хозяйствования и страхования

Тернопольский национальный экономический университет

Служебный адрес: г. Тернополь, ул. Львовская, 11, 46000.

Домашний адрес: г. Тернополь, ул. Л. Украинская, 16, кв. 49, 46000.

Моб. тел. 0974377768.